

MONATA GAZETO DE E-HANDIKAPULOJ

INFORMILO 6

JUNIO 2017

Kol.386/33

XX

Enhavo: 300-a jara jubileo de Maria Tereza Naciaj lingvoj

11-a Semajno Issambres El la redakcio

Utileco de katoj Aŭtuna seminario Skokovy

XX

Jubileo de la 300-a naskiĝdato de la ĉeĥa kaj hungara reĝino, la sankt-romia imperiestrino Maria Tereza

Ŝi naskiĝis la 13-an de majo 1717. Jezuitoj instruis al ŝi krom religio ankaŭ lingvojn: la latinan, francan kaj germanan; ankaŭ dancon, muzikon, historion kaj desegnadon. Kiam ŝi estis kvinjara, ŝi la unuan fojon renkontis la 14-jaran dukon - Franciskon Stefanon la Lorenan, kiu poste fariĝis ŝia granda amato. Ŝia patro, la imperiestro Karolo la VI-a, proklamis, ke li ne volas malbonigi la vivon de sia filino kaj promesis al ŝi la edziniĝon kun tiam malmulte signifa Lorenano. Tiu poste iĝis imperiestro de la Sankta Romia Regno. Sed Maria Tereza vere regis la habsbur-

ga-dinastian regnon – la monarĥion aŭstro-hungaran, dume la jura kompetenco de ŝia edzo estis preskaŭ nur ceremonia. Okaze de oficialaj ceremonioj ŝi estis titolita “Rex femina” (t.e. „reĝino”); same tio troviĝas sur la moneroj eldonitaj omaĝe al ŝia kronado kiel ĉeĥa reĝino.

Maria Tereza kaj Francisko Stefano havis kune 16 infanojn: 5 filojn kaj 11 filinojn, pro kies geedziĝ-kontaktoj ŝi tiam ricevis

la kromnomon „bopatrino de Eŭropo“. La filinoj edziniĝis por dinastiaj celoj, ne pro la amo. La plej malbonan sorton havis Maria-Antoinette, kies vivo finiĝis sub gilotino.

Komence estis grava batalo pri la habsburga heredaĵo. Unue Maria Tereza alklinigis al si hungarajn grandsinjorojn tiamaniere, ke ŝi prezentigis antaŭ ili kun la duonjara filo Jozefo en siaj brakoj kaj deklaris, ke ambaŭ fordonas sin en iliajn manojn. La galantaj hungaraj aristokratoj elingigis glavojn kaj latine vokis: „La vivon kaj la sangon por nia reĝo“. Neniu povis miri, ke Maria Tereza poste proklamis: „Mi estas bona hungarino. Mia koro estas dankplena al tiu ĉi nacio.“

Maria Tereza tre estimis la Landojn de la Krono Ĉeĥa kaj estis kapabla taksi ilian valoron. Pri tio atestas ŝia pli malfrua eldiro „Sen Ĉeĥio mi restus nur malriĉa princino“. Estas al ŝi riproĉite, ke ŝi perdis la ĉeĥan landon Silezio. Sed sur la eŭropa „ŝaktabulo“ oni tiam ludis pli altrangan ludon. La alianco kontraŭ

Habsburgio kalkulis pri tio, ke la Landoj de la Krono Ĉeĥa estos dividitaj: Bohemion ricevos Bavario, Moravion ricevos Saksio kaj Silezion ricevos Prusio. La unuajn du punktojn Maria Tereza sukcesis plenumi. Kaŭze de la fortiro de la germanlingva Silezio plivastiĝis la ĉeĥa etno kaj al Bohemio kaj Moravio restis la ĉeĥa lingvo. Maria Tereza bone sentis la neceson de reformoj, kiujn ŝi transprenis ĉefe el okcidento. Ŝiaj reformoj donis bazon al la ŝtato, en kiu ni ĝis nun vivas. Ŝi ordonis, ke la domoj en la stratoj havu sian numeron; ke estu konstruataj domoj el nebruligeblaj materialoj; ke fajroestingaj stacioj havu gvatturojn. Ek de tiu tempo devas infanoj regule iradi en la lernejon; estiĝis paperaj monbiletoj, soldatserva deĵorado, kalkulado de la loĝantaro, duigo de fenestroj en oficialaj konstruaĵoj, bazoj de vakcinado; ĉiu devas scipovi legi, skribi kaj kalkuli; ktp.

Maria Tereza estis virino altstatura, en la ŝultroj kaj mamoj forta, kun vangoj blankaj, belaj. En sia junaĝo ŝi estis vere tre bela, en la plenkreska aĝo, ĉefe post la morto de sia edzo, ŝi vestadis sin nur per nigra robo.

Kiam ŝi mortis, restis post ŝi stabila kaj prospera regno, ja perdinta Silezion, sed pliriĉigita je aliaj regionoj: ĉefe en Bavario kaj en Italio. Kaj ankaŭ sep idoj sur la sep eŭropaj tronoj. Maria Tereza mortis la 29-an de novembro 1780.

Mallongigis, el la ĉeĥa gazeto Květy Eva Pazourková
E-tradukis Jarmila Rýznarová

Kiaj naciaj aŭ oficialaj lingvoj estas en la mondo la plej uzataj ?

La angla	en 54 landoj de la mondo
La franca	en 29 landoj de la mondo
La araba	en 27 landoj de la mondo

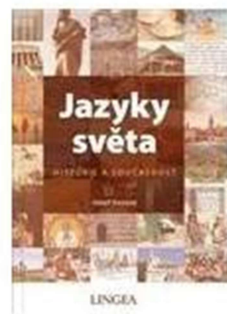
La hispana en 22 landoj de la mondo

La rusa en 5 landoj kaj kelkaj regionoj

La ĉina en 4 landoj kaj en vico da regionoj.

Per 6 oficialaj lingvoj oni parolas en UN: la angla, araba, ĉina, franca, rusa kaj hispana.

Kelkaj ekstremaj prognozoj diras, ke post 150 jaroj ekzistos en la mondo nur tri aktivaj lingvoj: angla, hispana kaj ĉina.

Per la **angla lingvo** parolas 1 miliardo kvin cent milionoj da homoj en diversaj niveloj de progresinteco. Por 490 milionoj estas la angla la ĉefa lingvo, la plua pli ol miliardo da homoj uzas ĝin kiel duan aŭ trian lingvon (uzatan en profesia apliko).

80% de la elektronikaj poŝtaĵoj en interreto uzadas la anglan lingvon.

900 000 vortojn laŭ proksimuma takso de lingvistoj havas la nuntempa angla lingvo post kombinado de la Oksforda vortaro kaj pluaj vortaraj fontoj.

150 – el tiom da lingvoj akiras el la angla lingvo novajn esprimojn, la novaj vortoj estiĝas ĉefe en kuracado, scienco kaj en teknologio.

La **hispana lingvo** estas post la angla oficiale la dua plej disvastiĝinta monda lingvo en kultura kaj ekonomia sferoj, la tria lingvo koncerne la uzantojn de ĝi, kaj la tria kalkulita laŭ paĝoj en interreto.

Matematikistoj de la universitato en Vermont (USA) analizis la vortaron de dekoj da mondlingvoj, kiujn uzas la homoj en la okupo kaj en siaj personaj kontaktoj. Ili konstatis, ke la plej

„feliĉa“ el ĉiuj mondaj lingvoj estas la hispana, ĉar en ĝi estas uzata la plej granda multo da vortoj kun pozitiva signifo.

El ĉiuj mondaj lingvoj en la lastaj jaroj plej malbone fartas la **rusa lingvo**, ĉar por ĝi plej multe mankas aktivaj uzantoj. La kialo estas plialtiĝinta nacio-konscio en la ŝtatoj de la estinta Sovetunio.

En Azerbajĝano, Turkmenio, Uzbekio, en Ukrainio, en Ĉebaltaj ŝtatoj, ankaŭ en Ĉeĉenio nun parolas ruse nur unu procento da loĝantoj.

En Kazahio ĝin hejme uzas jam nur kvinono da loĝantoj, krom tio la prezidento Nursultan Nazarbajev decidis, ke la lando ĝis la jaro 2025 adiaŭos rus-slavan alfabeton (azbukon) kaj revenos al latina skribo. Nur en Belorusio bonfartas la rusa lingvo, antaŭ 20 jaroj uzadis ĝin duono de la loĝantaro, nuntempe pli ol 70 procentoj. Tamen eble post 10 jaroj la rusa lingvo foriros el la deko de la plej disvastiĝintaj lingvoj en la mondo.

La neŭtralan artefaritan lingvon **ESPERANTO** laŭdire scias 2 milionoj da homoj; la baza vorta provizo de la pli parto konsistas el latinida kaj greka lingvoj kaj de la vortoj de germana origino kaj kiel la sola lingvo ĝi ne havas neregulajn verbojn.

Hindujo preparas sin forlasi la anglan lingvon. La iniciativon de la parlamenta komitato pri oficialaj lingvoj, kies celo estas rezigni pri la angla lingvo, subtenas la prezidento de Hindujo Pranab Muĥerĝi. Al la ĉefaj postuloj apartenas, ke ĉiuj altaj ŝtataj funkciuloj prezentu sin, dum oficialaj proklamoj, nur en la hinda lingvo.

De lingvoscienculoj venis la informo, ke proksimiĝas ankaŭ fino de la islanda lingvo. Aktive uzas ĝin proksimume 400 miloj da homoj. Laŭ la eksprezidentino de Islando Vigdis Finnbogadóttir la lando devas entrepreni paŝojn por ĝia savo. La lingvon de tiu ĉi norda nacio anstataŭas la angla, ĉefe en la kampo de komputiko.

Pluaj interesaĵoj:

La plej multnombre tradukita – almenaŭ ĝia plej grava parto – estas Biblio per siaj 2 454 lingvaj versioj.

50 000 signojn havas la ĉina lingvo, por legi ĵurnalon sufiĉas koni eble 2 000 signojn.

En Eŭropo ekzistas 225 originaj lingvoj.

11 oficialajn lingvojn, plej multe el ĉiuj ŝtatoj, havas la Sudafrika respubliko.

9 lingvoj ne havas esprimojn por diversaj koloroj kaj konas nur nigran kaj blankan.

800 lingvojn oni povas aŭdi en Port Moresby, la ĉefa urbo de Papuo (Nova Guinejo), en Ĝakarto (Indonezio) estas uzataj 700 lingvoj, en la niĝeria urbo Lagos proksimume 500 kaj en la hindia urbo Dille pli-malpli 400.

2 400 lingvoj en la mondo estas konsiderataj kiel mortantaj, ĉiujn 14 tagojn perdiĝas unu lingvo el la lingvo-mapo de la mondo.

La plej malfacilaj, kiuj ne apartenas al iuj lingvaj familioj kaj estas proksimaj al neniuj viva aŭ morta lingvo, estas la baska(euska) kaj la ĉina. En Surinamo oni parolas per la lingvo taki-taki, kiu havas nur 340 vortojn.

Transprenite el interreto de Eva Pazourková

E-tradukis Jarmila Rýznarová

La 11-a Mediteranea Esperanto-Semajno en "Les Issambres" 4.3. - 11.3.2017

Post unu jaro ni denove renkontiĝis en suda Francio por kune ĝui agrablan semajnon ĉe la mediteranea bordo. Partoprenis 101 geesperantistoj el 13 landoj. Alvenis reprezentantoj el Anglio,

Belgio, Ĉeĥio, Finnlando, Germanio, Hispanio, Irlando, Italio, Litovio, Rusio, Svedio, Svislando kaj la plej multaj el Francio. La plej juna estis la unujara knabineto *Rosaria*, filino de la geedza paro *Marek* kaj *Veronika* el Ĉeĥio. La

eventon organizis *Christine Graissaguel* kaj *Monique Prezioso* kun helpo de aliaj esperantistoj. La programo ne estis streĉa, sed interesa. Temis ĉefe pri instruado, promenadoj kaj kulturaj vesperoj. Ankaŭ la hotelo proponis programon, kiun ni povis profiti.

Ni loĝis en belega feriejo *Vacanciel* en la hotelo *Val d'Esquière*, ĉirkaŭata de ampleksa trihektara parko por agrablaj promenadoj sub majestaj pinarboj. En la pasinteco ĝi estis palaco. La mirinda loko troviĝas inter la urboj *St. Raphaël* (15 km) kaj *St. Tropez* (24 km).

Sabate la 4-an de marto vespere ĉiuj alvenintoj kolektiĝis por preni aperitivon proponitan de la hotelo. La direktoro de la hotelo s-ro *Silvain Ceccoto* kun la urbestro de la komunumo s-ro *Jean-Paul Ollivier* bonvenigis nin. La dua invito al aperitivo

okazis vendrede vespere. Manĝoj kiel kutime estis abundaj kaj bongustaj. Ne mankis variaj desertoj kaj glaciaĵoj, blanka kaj ruĝa vinoj.

Post la unua komuna vespermanĝo prezentiĝis la kursgvidantoj

de la kursoj. Dum la semajno okazis kvar diversnivelaĵ E-kursoj. Verajn komencantojn iniciatis al Esperanto *Christine Graissaguel* el Francio. Iom pli progresemaĵ instruis *Nina Korĵenevskaja* el Rusio. *Marek Blahuš* el Ĉeĥio proponis kurson

helpo de sia komputilo por emfazi rapidecon kaj solvi kelkajn malfacilaĵojn. *Dalia Pileckiene* el Litovio paroligis esperantistojn, dividitajn en kvin grupetojn, pri diversaj temoj pli malpli el psikologia vidpunkto.

La kursoj okazis antaŭtagmeze kaj posttagmeze antaŭ la vespermanĝo. Dum la paŭzo je la 10-a horo ni povis trinki teon aŭ kafon kun diversaj biskvitoj kaj ĉokolado. Dum la semajno funkciis ankaŭ libroservo. Ĉi-foje oni vendis brokantaĵojn. En la hotelon venis vendistoj, kiuj ofertis diversajn artiklojn por aĉeti. En la ĵurnalo *Varmatin* aperis artikolo pri nia evento kun komuna foto.

Dimanĉe posttagmeze okazis festo en la apuda urbeto *Roquebrune-sur-Argens*. Kelkaj el la partoprenantoj ĉeestis ĝin. Pro la iom tro malvarma kaj venta vetero ĝi estis ne tiel impona kaj homamaso kiel pasintjare. Diversaj metiistoj prezentis ok kilogramajn ĉokoladajn tabulojn kun bildoj, kiuj estis poste aŭkciantaj. Gesinjoroj *Gabalda* aĉetis unu "tabulon", dispecetigis ĝin kaj dum la kafo-paŭzoj ili regaladis kursanojn dum la tuta semajno.

Merkrede posttagmeze ni ekskursis al la proksima urbeto *Cogolin*, kies simbolo estas la koko. Ni rimarkis ĝin plurfoje dum la promenado kun loka ĉiĉeronino. Ŝi rakontis al ni ĝian historion. La urbo fieras pro sia horloĝturo. Ĉiujare en majo en la urbo okazadas la tradicia festo *Bravade de la St-Maur* (Bra-vaĵoj de la sankta Maŭro - patrono de Cogolin) por celebri la bataleman historion de la komunumo. La urbo estas ĉefe konata pro fabrikado de pipoj kaj pro manproduktado de tapiŝoj. En la malgranda familia entrepreno, kie estas produktataj pipoj, finiĝis la ekskurso tra la urbo *Cogolin*. Revenvoje ni ankoraŭ haltis ĉe la haveno de *Port-Grimaud*. Ĉiutage post la tagmanĝo estis libera tempo por mallongaj promenadoj kaj ekskursoj en la ĉirkaŭaĵo.

Ĉiuvespere ni ĝuis diversajn kulturajn prezentadojn. La pentro-arton de *Salvador Dalí* prezentis *Nina Korĵenevskaja* dimanĉe. *Raita Pyhälä* parolis pri Finnlando. *André Weber* bilde vizitigis al ni la urbon *Schwerin* en Germanio. *Marek Blahuš* skizis la historion de Ĉeĥio kaj parolis pri la universitata urbo Brno, kiu troviĝas en suda Moravio kaj kiu estas la dua plej granda urbo en Ĉeĥio. Proksime de Brno troviĝas la fame konata batalkampo *Austerlitz*. Ĉiujare en decembro sur la sama loko okazas spektaklo rememore al la venko de Napoleono. *Dalia Pileckiene* prezentis la litovan lingvon, kiu ne similas al Esperanto, kiel iuj opiniis pro tio, ke Zamenhof loĝis ankaŭ en ŝia gepatra lando. Tre impresa kaj bone aranĝita estis la duhora bildprezento pri Vjetnamio de *Jean-François Cousineau*.

La lasta vespero, kiel kutime en ĉiuj E-aranĝoj, konsistis el prezentadoj de ĉeestantoj. La kursanoj pretigis diversajn amuzajn

skeĉojn, deklamon de poemo kaj estis sprite klarigitaj kelkaj konfuziloj. Ne mankis tombolo, en kiu ĉiu gajnis ion. La vespero finiĝis per dankoj al la organizantoj kaj kursgvidantoj. Sekvis dancado akompane de akordiona muziko.

Liba Gabalda

El la redakcio:

Estimataj geamikoj kaj favorantoj de nia agado.

Dum la kongreso de AEH en Hodonín ĉe Kunštát ni sciigis al vi la neĝojan fakton, ke de la jaro 2018 devas esti plialtigitaj la membrokotizoj de nia asocio.

Ĉiu membro ricevadas en ia formo la monatan gazeton Informilo kaj kvaronjaron suplementon Antaŭen.

La kostoj altiĝas ĉie kaj por ĉio, certe vi rimarkis oftan plialtiĝon de poŝtarifoj. Ni ne notos al vi, kiom kostas paperoj, kovertoj, toneroj (farbo por kopioaparato) ktp.

Eĉ elektronika sendado ne estas senpaga. Elektro, telefono, funkciado de komputilo kaj kopioaparato kaj iliaj riparoj, ĉio estas videbla en la elspezoj.

En la kongreso ĉiuj partoprenantoj voĉdonis por altiĝo, pro tio pagoj (la Informilo) de la jaro 2018 estos en tiu ĉi minimuma sumo:

membro el CZ - papera Informilo per poŝto.....	300,- Kč
membro el CZ - elektronika ricevado.....	150,- Kč
membro el Eŭropo – papera Informilo per poŝto.....	20,- Eur
membro el Eŭropo - elektronika ricevado	10,- Eur

Por pagi **eŭrojn** vi povas uzi nian eŭrokonton ĉe UEA. Ne forgesu skribi vian nomon.

IBAN: CZ8108000000001926460283

BIC: GIBACZPX

Kompreneble ni ĝojos por kiu ajn monsubteno, ĉar eĉ la menciita altiĝo ne kovros ĉiujn elspezojn.

Ni dankas por via komprenemo kaj deziras al vi belan someron plenan de optimismo kaj bonhumoro.

Komitato de AEH

Utileco de katoj

La energio de katoj estas tre utila por la homa sano. Dum la homo okupiĝas pri la kato, lia pulso normaligiĝas. La tensio de la sango malaltiĝas, pliboniĝas la tensioj de la angioj kaj muskoloj, la homo vigliĝas, la doloro malfortiĝas.

Kato estas natura ekzemplo de bioresonado. Ĉie ĉirkaŭ la homo estiĝas persona atmosfero de la trankvilo, malgrandiĝas la kvanto da problemoj en la familio. La zooterapion oni rekomendas por hiperaktivaj infanoj, kiuj pro kontakto kun katoj trankviliĝas, sed silentemaj infanoj komencas esti pli aktivaj, pli gajaj, ili pli bone akceptas la sociovivon.

Katoj kapablas senti la plej subtilajn sentojn de streso, de agreso, sed ankaŭ malĝojon de homoj. En tiu kazo ili ŝatas kareson, ili eĉ kuŝiĝas al la homo kaj ekkomencas murmureti.

La kata murmureto ne estas nur ordinara “kanto”, kiun kato ŝatas praktiki, sed temas pri vibrado. Estas interese, ke ĉiuj katoj sen escepto de raso, sekso, aĝo eĉ granda murmuras per la sama frekvenco kaj laŭteco. Dum esploro de tiu kata eco sciencistoj rimarkis, ke kiam oni trovas tumorajn ĉelojn ĉe la kato, ili estas en la malsupra parto de la korpo kaj plej ofte en la vosto. Kata

vosto estas ankaŭ la parto de la kata korpo, kiu estas plej ofte vundata.

Kiam la kato proksimiĝas al vi kaj vi akceptas ĝin, ĝi komencas murmuri kaj via spirado, cirkulado de la sango, muskoloj komencas resonadi konkorde kun la kata murmurado – vibrado kaj komencas kun ĝi harmoniiĝi kaj vi sentas vin pli malstreĉitaj.

Tio funkcias ankaŭ por lokoj. Katoj elektas geopatologiajn lokojn. La kato „manĝas“ negativan energion. Tial la loko, kie ĝi ŝate pasigas la tempon, ne estas por vi bona. Neniam trudu al la kato vian proksimecon, ĝi venos mem kaj mem decidis pri la longeco de sia restado ĉe vi.

Elektita el la ĉeĥa gazeto “Praktické informace – Kočka biorezonátor”.
Blanka Hužerová

SKOKOVY

Aŭtuna lingva seminario en Skokovy okazos en la tagoj de la 7-a ĝis la 10-a de septembro 2017. Aliĝu rekte ĉe Jindřiška Drahotová, Mladá Boleslav.

Vi povas samtempe aĉeti ŝian novan libreton “Legaĵo II“ por 50,-Kč. (drahotovaesperanto@seznam.cz)

INFORMILO – monata gazeto por esperantistoj-handikapuloj + suplemento **ANTAŬEN**
Eldonas AEH – Asocio de esperantistoj-handikapuloj

Redaktoroj: J. Rýznarová, L. Srbová

Adreso: Svaz zdravotně postižených esperantistů, Na Okrouhlíku 953/21,
530 03 PARDUBICE, CZ tel. **466 611 941** SKYPE : jary_esperanto

e-mail: aeh@esperanto-aeh.eu interreto: www.esperanto-aeh.eu

Bankovní spojení: Poštovní spořitelna, číslo účtu AEH **192150088**, kód banky **0300**

Při platbách vždy uveďte vaše členské číslo (nad vaší adresou) jako variabilní symbol!

Roční předplatné časopisu Informilo= 300,-Kč, příspěvek svazu dobrovolný.

La jarabono de Informilo 20 €.IBAN: CZ8108000000001926460283BIC: GIBACZPX

Kodo ĉe UEA: aehk-z

La redakcio ne ĉiam havas la saman opinion kiel la aŭtoroj de la artikoloj.